DOI: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-3-7>

УДК : 378:74

Світлана Вікторівна Давидова

ORCIDiD <https://orcid.org/0000-0001-7746-9219>

доктор філософії у галузі педагогіки, викладач кафедри дизайну,
Хортицька національна академія,
м. Запоріжжя, Україна
davydovasv007@gmail.com

ЗНАЧЕННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА: ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС ТА СЬОГОДЕННЯ

Оглядова стаття висвітлює сучасні тенденції реформування системи вищої освіти у галузі образотворчого мистецтва. Розкриваються питання зародження та становлення методу проєктів у педагогічній практиці закладів вищої освіти, уточнюється періодизація розвитку та поширення методу проєктів на світовому рівні та у вітчизняній практиці. Розкрито авторське бачення змісту поняття творчої проєктної діяльності та обґрунтовано доцільність її застосування в професійній підготовці фахівців образотворчого мистецтва в закладах вищої освіти. На основі результатів аналізу здобутків світових і вітчизняних вчених у сфері підготовки спеціалістів творчих спеціальностей автором наголошується, що використання проєктування, зокрема творчого проєктування, у професійному навчанні майбутніх спеціалістів образотворчого мистецтва може значно підвищити якість майбутньої професійної діяльності, надасть змогу здобути необхідні знання, вміння та досвід, що актуальні для успішної реалізації в сучасному світі.

Ключові слова: метод проєктів, творче проєктування, творчі проєкти, образотворче мистецтво, фахівець образотворчого мистецтва, вища освіта.

Вступ. Трансформація української освіти, зміна вектору її розвитку обумовлені світовими тенденціями, які панують в освітньому просторі, де транскордонність наукових знань, технологічний і соціальний розвиток вимагають не лише оновлення освітніх програм, а й нового підходу до освітнього процесу. Українські заклади вищої освіти, що займаються підготовкою фахівців образотворчого мистецтва, перебувають у процесі пошуку нових форм та методів навчання, які поєднують фундаментальні знання з образотворчого мистецтва, сучасного мистецтва та сприяють формуванню професійної компетентності фахівця образотворчого мистецтва XXI століття. Отже, зважаючи на те, що освітній процес майбутніх фахівців образотворчого мистецтва повинен поєднувати як класичні знання, вміння та навички, так і універсальні компетентності, такі як soft skills: креативне мислення, управління інформацією, емоційний інтелект, уміння формувати власну думку, презентаційні навички, навички

ефективної соціальної взаємодії, вирішення нетипових завдань; навички 4К: креативність, критичне мислення, комунікацію, колаборацію, – науковці звернулись до методу проєктів, а саме, до творчого проєктування, що надає змогу поєднати теоретичні знання із їхньою ефективною практичною реалізацією, а процес проєктування забезпечує набуття необхідних універсальних компетентностей. Такий підхід дозволяє значно збагатити освітній процес та завдяки цьому: підвищити ефективність засвоєння теоретичних знань, відпрацювати практичні навички, сприяти розвитку академічної самостійності та набуттю універсальних навичок XXI століття, що забезпечує новий рівень навчання, який відповідає оновленим стандартам освіти. Переваги використання методу проєктів у навчальному процесі закладу вищої освіти викликають активний інтерес вчених протягом багатьох десятиліть. Так, основи методу проєктів та проєктного навчання розробляли Дж. Дьюї (1986), А. Р. Сипрес та М. Хабіб (2014), М. Кнолль

(1997), Ч. Річардс (Project Method, 2013), І. Колесникова (2005), І. Шевченко (2010) та ін. Вчені досліджували творчо-проектну діяльність за різними мистецько-професійними напрямками, зокрема: дизайн одягу (Відчинкіна, 2011), музично-виконавська діяльність (Горбенко, 2011), технології легкої промисловості (Косяк, 2016), художнє проектування (Курач, 2016), художнє оброблення матеріалів (Омельчук, 2014), художньо-педагогічна освіта (Паньок, 2016), учнівські творчі роботи (Андрєєв, Тихонська, 2020), образотворче мистецтво (Піддубна, 2008; Сотська, 2013, 2008), дизайн (Шевченко, 2017), технічний труд (Астрейко, 2006), а також за напрямом розвитку практик особистісної життєтворчості (Маврін, 2019). Чисельні наукові розвідки щодо ролі творчого проектування в підготовці фахівців творчих спеціальностей свідчать про те, що хоча тематика досліджень різноаспектна та має міждисциплінарний характер, вона відповідає ключовим пріоритетам розвитку освіти в XXI столітті, а саме: розвиток «інноваційної людини», здатної до вирішення професійних задач на високому фахово-творчому рівні. Зазначимо, що метод проектів ґрунтовно описано у багатьох наукових джерелах, однак вивчення особливостей застосування творчого проектування в професійній підготовці майбутніх фахівців образотворчого мистецтва ще потребує подальшого розгляду і теоретико-практичного осмислення у вимірі педагогічної науки. У сучасних освітніх програмах творчо-мистецького напрямку майже відсутній компонент творчого проектування як окремої дисципліни або модулів фахових дисциплін, навчальні посібники як з педагогіки, так із образотворчого мистецтва містять часткові не систематизовані матеріали щодо його застосування, які вичерпно не розкривають значення, ролі та місця творчого проектування в освітньому процесі фахівців образотворчого мистецтва. Нами вже започатковано науково-дослідну роботу з вивчення та обґрунтування ролі та особливостей використання методу проектів в освітньому процесі за спеціалізаціями «Образотворче мистецтво». Нами були виявлені відмінності творчого проектування та творчого проекту (Давидова, 2020, с. 91), надано визначення

поняття творчого проектування (Давидова, 2018), розкрито значення творчого проектування у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва (Давидова, 2020). Проте необхідність подальшої пошукової роботи з вивчення та теоретичного обґрунтування значущості застосування творчого проектування в професійній підготовці майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в закладах вищої освіти зберігає актуальність. Зокрема, науковий інтерес зосереджується на осмисленні ретроспективи розвитку методу проектів у контексті культурно-мистецького освітнього процесу закладу вищої освіти.

Мета статті полягає в дослідженні ретроспективи розвитку методу проектів та обґрунтуванні значущості творчого проектування як ефективного засобу формування професійної компетентності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в закладах вищої освіти.

У роботі застосовано комплекс **методів дослідження**: для визначення ретроспективи розвитку методу проектів використаний метод історіографічного дослідження; методи аналізу та систематизації використані для вивчення теоретичних питань розвитку і становлення методу проектів у педагогічній практиці; методи узагальнення та інтерпретації даних для визначення актуальності застосування творчого проектування в освітньому процесі майбутніх фахівців образотворчого мистецтва в закладах вищої освіти.

Етапи розвитку методу проектів у освітньо-творчому процесі. У наукових джерелах минулого століття зазначається, що метод проектів зародився у XX столітті, а його основоположником був американський філософ і педагог Дж. Дьюї (1986). Така класична версія зародження та становлення методу проектів існувала досить довго, проте німецький вчений М. Кноль (1997) та українська вчена Т. Паньок (2016) обґрунтували більш масштабні історичні та географічні межі існування методу проектів та його безпосередній взаємозв'язок із образотворчим мистецтвом. Вчені розподілили цей період на такі етапи розвитку:

– 1590 – 1765 роки – перші документально зафіксовані історичні відомості із застосування проєктної роботи в навчальному процесі шкіл, які займалися підготовкою архітекторів (Європа);

– 1765 – 1880 роки – метод проєктів набуває масштабного поширення в навчальних закладах Америки;

– 1880 – 1915 роки – використовується в галузі прикладного навчання та загальноосвітніх школах;

– 1915 – 1965 роки – новий погляд на метод проєктів, переосмислення його можливостей для навчального процесу, інтеграція американського досвіду до Європи; зародження, становлення та розвиток методу проєктів у радянській Україні;

– 1965 роки – сьогодення – повторне відкриття концептуальних ідей методу проєктів – третя хвиля міжнародного розповсюдження. У своїй роботі будемо дотримуватись зазначеної етапізації.

Наведені в роботах М. Кнолля (1997) історичні дані доводять, що перші згадки про використання методу проєктів з'явилися ще в 1577 році, коли майстри з будівництва – архітектори – заснували Академію Св. Луки в Римі, щоб підвищити власну соціальну значущість та трансформувати будівництво з площини ремесла в науку, що сприяло вдосконаленню освіти їхніх учнів. Навчання будувалось на основі уроків з теорії та історії архітектури, математики, геометрії й перспективи. З метою подолання прірви між теорією і практикою, наукою і реальністю архітектори згодом урізноманітнили методи і перенесли свою щоденну роботу (проєктування будинків) із теорії до практики, щоб учні в процесі навчання моделювали реальні життєві ситуації для набуття досвіду і майстерності, які їм знадобляться в професійній діяльності. Такі історичні дані свідчать, що метод проєктів спочатку існував як науковий експеримент (Knoll, 1997).

Через 150 років метод проєктів з Італії поширюється до Франції та використовується як проєктна робота, перетворюється на частину навчальної програми (добровільний захід) для обмеженого кола людей – здобувачів вищої освіти. Таким чином, тільки в 1763 році передові

учні Академії королівської архітектури в Парижі регулярно звертались до проєктування (з тих часів його називали «проєкти») для демонстрації їх професіоналізму, як підсумку навчання з основ композиції і конструкції, де випускники мали виконати повний цикл роботи архітектора – проєкт із створення будинку від задуму до реалізації. Від початку метод проєктів виконував дві функції: доповнення теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти та перевірка їх художніх і практичних навичок, а також вважався найважчою частиною випускного іспиту французьких архітекторів у 1829 році (Knoll, 1997).

Пізніше, приблизно у 1910 році, американець Руфус В. Стімсон використав метод проєктів, що мав назву «план домашнього проєкту», у навчанні із сільського господарства. Таке навчання ґрунтувалось на аудиторному вивченні теорії вирощування певних сортів сільськогосподарських культур і самостійній практичній реалізації цих знань (Knoll, 1997). Брошури розповсюдились великим тиражем, і метод проєктів був сприйнятий як засіб прогресивного навчання. Саме з цього часу метод проєктів почав оформлюватись у відому модель проєктного навчання, яку активно розробляли А. Сіпрес та М. Хабіб (2014), Дж. Дьюї (1986) і Ч. Річардс («Project Method», 2013).

В українській педагогічній практиці метод проєктів в художній освіті зароджується в 1920-х роках в Київському та Харківському художніх інститутах, освітній процес яких передбачав проєктне навчання, де студенти мали опановувати теоретичну й практичну складову у межах навчального закладу та обов'язково набувати виробничий стаж від одного до двох років, по завершенні стажування студенти захищали дипломну роботу й отримували певну кваліфікацію (Т. Паньок 2016, с. 213). У зв'язку із широким використанням методу проєктів в освітньому процесі в науковий обіг поступово входить термін «творча проєктна діяльність», під якою розуміють процес вироблення творчих продуктів здобувачами вищої освіти. Таким чином, ми можемо констатувати, що метод проєктів та проєктне навчання в українській практиці закладів вищої освіти зароджувалось

паралельно із американськими школами XX століття, і найголовніше, що творче проектування застосовувалось у професійній підготовці художників, фахівців образотворчого мистецтва найвищого класу, які мали не лише академічні знання, а й багатий практичний досвід та всі універсальні компетентності особистості для успішної самореалізації. Творче проектування в підготовці фахівців образотворчого мистецтва у вітчизняній освіті в другій половині XX століття переживає занепад, проте вже на початку XXI століття вчені знову активно досліджують це питання.

Отже, розглянуті нами вище історичні відомості щодо розвитку методів проектування в освіті дає підставу для констатації факту, що метод проектів є універсальним засобом, який може бути використано в професійній підготовці різних фахівців і, зокрема, майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Таким чином, науковий аналіз надав змогу уточнити поняття «метод проектів», що становить сукупність прийомів, дій, спрямованих на оволодіння практичними або теоретичними знаннями з певної галузі; він є шляхом пізнання та засобом організації самого процесу пізнання. Метод проектів є засобом досягнення дидактичної мети, що передбачає ретельне дослідження проблеми та розробку технології, що повинна завершитись інтелектуальним або матеріальним результатом, оформленим у визначеній формі (С. Давидова, 2020, с. 87). Щодо значення застосування методу проектів в освітньому процесі для здобувачів освіти, то дослідники спільні у думці, що засобами методу проектів можливо істотно змінити результативність творчого освітнього процесу, вплинути на якість творчої проектної діяльності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Так, сучасна провідна європейська компанія в галузі розробки технологічних рішень у сфері освіти BlinkLearning відзначила вісім методик навчання XXI століття, які гарантовано забезпечують ефективність освіти, і другим у списку йде саме проектне навчання. Учені компанії зазначили, що навчання, засноване на проектах або комплексних завданнях, сьогодні є найкращою дидактичною гарантією для ефективного розвитку ключових навичок, а також

отримання знань навчальної програми (BlinkLearning, 2019).

Вплив творчої проектної діяльності здобувачів вищої освіти на результати навчання. Творча проектна діяльність фахівців образотворчого мистецтва – це складне структуроване явище, адже вона поєднує як творчий, так і науковий компоненти, є довготривалою за часом та охоплює різні види проектів, проте в процесах творчого проектування завжди присутній компонент творчості та розвитку креативного мислення. Поняття «творча проектна діяльність» та «проектна діяльність» є схожими за змістом, проте різниця полягає в тому, що в першому випадку мета проектування підпорядкована вузькій спеціалізації (вчителі технології, графічні дизайнери, дизайнери одягу, вчителі образотворчого мистецтва, музичного мистецтва, фахівців образотворчого мистецтва тощо), що має на меті творчий результат, де творчість є основою всього процесу. У другому випадку термін вживається в максимально широкому контексті без уточнення форм та типів діяльності. Творча проектна діяльність існує в симбіозі із класичним проектуванням та є його супідрядною частиною (відноситься до галузі підготовки спеціалістів із творчим спрямуванням професійної діяльності) (С. Давидова, 2020).

Розглянемо наукові роботи вчених останніх десятиліть, що досліджували феномен творчого проектування в фаховій підготовці спеціалістів творчих спеціальностей або висвітлювали аспекти практичних напрацювань професійної діяльності фахівців.

За С. Астрейко, творча проектна діяльність надає змогу здобути необхідні знання та навички, які будуть реалізовані в професійній діяльності. На уроках технології така діяльність називається творчим проектуванням, вона спрямована на активну взаємодію учителя технології з учнями середньої та старшої школи з метою створення творчих проектів (Астрейко, 2006, с. 16). Автори К. Вітчинкіна та В. Тимошевський використовують творче проектування в підготовці дизайнерів одягу, основним засобом такої діяльності є графіка, що супроводжується діями, спрямованими на виготовлення продукту

графічного дизайну і мистецтва та підпорядкованими навчальній меті (Вітчінкіна та ін., 2011, с. 12). За О. Омельчуком (2014, с. 158), творча проєктна діяльність розвиває потребу в знаннях, формує високі мотиви навчання та прагнення до самоосвіти. І. Косяк зазначає, що творча проєктна діяльність є універсальним засобом розвитку творчості, вона формує низку якостей у здобувачів вищої освіти, які в кінцевому результаті надають позитивні риси характеру майбутнього педагога й переваги в професійній діяльності (Косяк, 2016, с. 96). М. Курач наголошує, що творче проєктування навчає академічної самостійності особистості, що передбачає творчу проєктну діяльність, яка спрямована на розв'язання певної навчальної проблеми з використанням сукупності форм, методів і засобів навчання та необхідності інтеграції знань, умінь та досвіду із різних галузей: науки, техніки, мистецтва. Результати такого проєкту мають бути «відчутними» – мати конкретний кінцевий результат, готовий до використання в реальному житті або навчанні – продукт творчого характеру (Курач, 2016, с. 42).

За висновками дослідників (Астрейко, 2006; Вітчінкіна, 2011; Горбенко, 2011; Курач, 2016; Шевченко, 2017 та ін.), творча проєктна діяльність формує в здобувачів вищої освіти навички академічної самостійності, що стосується навчання, вільної орієнтації в науковій, методичній та довідковій літературі, навчає швидко знаходити потрібну інформацію самостійно; сприяє розвитку основних видів мислення й психічного аналізу; підсилює мотивацію творити, створювати предмети мистецтва тощо; труднощі, що виникають у роботі, та процес їх долаття зміцнює емоційно-вольову сферу того, хто навчається; сприяє інтелектуальному розвитку, навчає мислити від загального (абстрактного) до конкретного; залучає здобувачів вищої освіти до самоосвіти; сприяє трансформації таких видів, як інтеріоризація (перехід від зовнішніх дій до внутрішнього плану) та екстеріоризація (перехід внутрішніх дій до зовнішніх проявів); допомагає майбутнім фахівцям усвідомити власні можливості того, що вони є творцями власної діяльності та життя; посилює позитивну

мотивацію до навчання (проєкт створюється та реалізується на основі певних інтересів, потреб та можливостей індивіда або колективу); формує творче системне мислення; навчає майбутніх фахівців образотворчого мистецтва до поетапної, цілеспрямованої, структурованої діяльності, яка є головним компонентом проєктного навчання; розвиває здатність до соціальної взаємодії індивідів: комунікативні навички, культуру ділового спілкування; навчає аргументувати й захищати власну точку зору; посилює уяву, яка є значним поштовхом для генерації нових ідей (мозковий штурм), віднаходження альтернативних рішень, їх аналізу, синтезу, які складають основу інноваційного мислення; розвиває здатність створювати план дій та практично реалізовувати його у навчанні та особистому житті (А. Шевченко, 2017, с. 257).

Сучасний контекст творчого проєктування полягає в цілісності, його можна, у тому числі, позначити терміном «проєктна культура». До структури її методології включають такі змістовно-смыслові одиниці:

- ціннісно-значущі образи проєктованого предметного середовища, які перебувають у його межах або з'явилися згідно з бажанням проєктувальників;

- творчі та наукові концепції, які є змістом творчого і теоретичного усвідомлення особистості, а також програми діяльності, що виражають творчу волю проєктувальників;

- цінності, необхідні для того, щоб склалося особистісне ставлення до реалізації проєктного процесу (Колесникова, 2005, с. 26).

За О. Горбенко, активна участь майбутніх учителів образотворчого мистецтва в художньо-творчій проєктній діяльності призводить до набуття комунікативного досвіду художнього й міжособистісного спілкування, допомагає долати психологічні бар'єри під час спільної творчості, сприяє встановленню контакту із аудиторією, дозволяє розв'язувати проблеми та завдання з перспективою на майбутню самостійну діяльність, мотивує до самоактуалізації та самореалізації, розвитку мотиваційно-ціннісної та емоційно-інтелектуальної сфер особистості (О. Горбенко, 2011). Г. Сотська зазначає, що творче проєктування є дієвим та необхідним у

формуванні естетично-професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва, навчає застосовувати набуті естетичні знання і художні вміння, формує готовність застосовувати отриманий естетичний досвід у професійній діяльності відповідно до загальнолюдських та естетичних цінностей (Соцька, 2013, с. 237).

За науковими дослідженнями М. Елькіна, творча проєктна діяльність: навчає вільно та самостійно орієнтуватись у науково-методичній та довідковій літературі й здобувати необхідні знання; є засобом розвитку основних видів мислення; сприяє гармонійному психологічному розвитку; зберігає та підсилює самостійність здобувачів освіти, прагнення створювати, творити тощо; робота з «непіддатливим матеріалом» зміцнює емоційно-вольову сферу; слугує засобом активного розвитку інтелектуальних здібностей, навчає мислити від загального до конкретного; залучає тих, кого навчають, до об'єктивної самоосвіти; сприяє інтеріоризації (переходу від зовнішніх дій до внутрішнього плану) та екстеріоризації (переходу внутрішніх дій до зовнішніх), тобто їх трансформації із отриманням матеріального результату та практичних (частково нових) знань і досвіду; сприяє усвідомленню себе творцем власної діяльності, навчання, життя тощо; є фактором позитивної мотивації – проєкт добирається та реалізується відповідно до власних інтересів, потреб та можливостей; надає сформованості творчого системного мислення здобувачів освіти; привчає до систематичної, етапної діяльності, що підпорядкована певній меті (така діяльність є перетворюючим елементом – інформації, енергії, самого себе, переходу на новий рівень свідомості, навчання); є одним з елементів формування культури ділового спілкування, надає навички обґрунтовано та аргументовано захищати власні позиції; засіб стимуляції уяви для генерації нових ідей (великої кількості), пошуку нетипових, альтернативних рішень, їх аналізу та синтезу як основи інноваційного мислення; навчає конструювати внутрішній план дій із зовнішньою практичною його реалізацією (М. Елькін, 2005, с. 78–79).

За нашими власними спостереженнями, використання творчої проєктної діяльності в освітньому процесі закладу вищої художньої освіти сприяє формуванню широкого кола професійних компетентностей, що у повній мірі відповідають Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» серед яких: загальні компетентності (абстрактне мислення, здатність до аналізу та синтезу, реалізація практичних знань у професійній діяльності, вміння використовувати інформаційні та комунікаційні технології, інформацію з різних джерел, здатність генерувати креативні ідеї, працювати у команді із дотриманням моральних та етичних норм поведінки сучасного суспільства, повага та толерантне ставлення до проявів мистецтва і його мультикультурності); спеціальні (фахові, предметні) компетентності (створювати цілісний продукт предметно-просторового та візуального середовища, здатність ставити та досягати професійних цілей, володіти різноманітними техніками і технологіями образотворчого мистецтва, створювати авторський продукт образотворчого мистецтва, вміти адаптувати творчу діяльність відповідно до вимог і умов завдання або споживача, усвідомлювати значущість власного творчого сегменту роботи у команді, вміння проводити наукові дослідження творів мистецтва з використанням цифрових технологій, презентувати художні твори) (Стандарт вищої освіти, 2019).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ретроспективний аналіз розвитку методу проєктів, його застосування в закладах вищої художньої освіти дав змогу прослідкувати змістовні зміни щодо значення, яке надавалось у різні історичні періоди використанню методу проєктів в освітньому процесі. В роботі ми дотримувались п'ятиетапної періодизації процесу розвитку методу проєктів у художній освіті. Визначальним виявилось те, що на кожному з етапів запровадження досліджуваного методу було пов'язано із прагненням фахівців оптимізувати освітній процес, розвинути професійні компетенції та/або продемонструвати здобутий професійний рівень. На першому етапі

відбувались розрізнені спроби включення методу проектів у школи архітектури, ключовим значенням яких було виведення мистецтва архітектури на рівень наук, підвищення якості та престижності творчої освіти. Другий етап – етап поширення в освітніх закладах Америки – також характеризувався спробами практиків зробити освіту орієнтованою на компетентність здобувачів, розвиток їхньої спроможності створювати практично значимі результати. Третій етап – використання методу проектів у галузі прикладного навчання з метою демонстрації матеріально значимих здобутків та високого професійного рівня здобувачів освіти. Четвертий етап – інтеграція європейського та американського досвіду – характеризується, у тому числі, системним впровадженням методу проектів в освітній процес закладів вищої художньої освіти України, які запроваджують досліджуваний метод з метою підвищення фахової майстерності здобувачів освіти, їхньої технологічної навченості та спроможності виробляти творчі продукти. Останній, 5 етап – етап систематизації та міжнародного розповсюдження – триває до сьогодні. Аналіз сучасних численних досліджень, присвячених значенню методу проектів для професійного розвитку здобувачів мистецької освіти підвів нас до потреби в диференціюванні терміну «творче проектування», яке, з нашої точки зору, вказує на

специфіку проектної діяльності в галузі мистецтва, а саме: на художні засоби реалізації проекту та результат, який обов'язково є оригінальним творчим продуктом. Творче проектування в освітньому процесі сприяє набуттю студентами не лише фахових знань, а й універсальних навичок XXI століття, таких як «soft skills» та «4K». Воно надає змогу здобувати знання та вдосконалювати наявні вміння, навички, мотивує до безперервного самовдосконалення. Здобутки вітчизняних учених, їхній практичний досвід застосування творчого проектування в освітньому процесі творчих спеціальностей осмислені та включені у Стандарт вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» у вигляді переліку компетентностей та здатностей, які мають бути сформовані в майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Тематики творчих проектів можуть бути адаптованими під модулі фахових дисциплін або певних тем, що дозволяє з мінімальним втручанням у освітню програму досягти вагомих результатів навчання та створює підґрунтя для формування професійної компетентності фахівців образотворчого мистецтва нової формації. Підбір таких тематик та їхня апробація у фаховому середовищі є перспективами наших подальших досліджень.

Література

- Андрєєв А. М., Тихонська Н. І. Міський конкурс творчих робіт з удосконалення фізичного демонстраційного експерименту як форма залучення учнівської молоді до інноваційної діяльності. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020. Вип. 1(2). С. 55–64 DOI : 10.51706/2707-3076-2020-2-5*
- Астрейко С. Я. Творческое проектирование учащихся на уроках технического труда в общеобразовательных школах Республики Беларусь. *Тэхналагічная адукацыя*. Минск, 2006. № 2. С. 16–25.
- Вітчинкіна К. О. Обґрунтування дизайну одягу як творчої проектно-художньої діяльності. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура*. 2011. № 4. С. 11–13.
- Горбенко О. Метод проектів у процесі музично-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2011. Вип. 97. С. 89–93.

- Давидова С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Молодь і ринок*. 2018. № 5 (160). С. 166–172.
- Давидова С. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва засобами творчої проектної діяльності : дис. ... д-ра філос. «PhD» : 011 «Освітні, педагогічні науки». Мелітополь, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2020. 396 с.
- Елькін М. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проектної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 260 с.
- Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: учеб. пособие для высш. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2005. 288 с.
- Косяк І. В. Елементи технічної творчості як основа проектної діяльності майбутніх педагогів професійного навчання з технологій легкої промисловості. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Т. 3. № 9. С. 96–98.
- Курач М. С. Теоретичні і методичні засади навчання художнього проектування майбутніх учителів технологій : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2016. 478 с.
- Маврін В. В. Історико-педагогічна діалектика становлення теорії і практики життєтворчості особистості у вітчизняній освіті (XVI – початок ХХст) *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2019. Вип. 1(1). С.15–28 DOI : 10.51706/2707-3076-2019-1-2*
- Омельчук О. Використання методу творчих проектів у профільному навчанні старшокласників художнього оброблення матеріалів. *Молодь і ринок*. 2014. № 11. С. 156–161.
- Паньок Т. В. Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті : монографія. Харків : видавництво «Оперативна поліграфія» ФОП Здоровий Я. А., 2016. 660 с.
- Піддубна О. М. Педагогічні основи фахової підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журн.* 2008. № 5. С. 106–110.
- Сотська Г. І. Естетично-професійна компетентність майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. *Проблеми освіти: науковий збірник*. 2013. Т. 2. № 77. С. 233–238.
- Сотська Г. І. Підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до навчання учнів основної школи художнього конструювання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 22 с.
- Стандарт вищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» : наказ Міністерства освіти і науки України від 24.05.2019 р. № 725.
- Шевченко А. І. Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 351 с.
- Шевченко І. Педагогічне проектування та його складові. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки*. 2010. № 91. С. 256–260.
- BlinkLearning. 8 methodologies that every 21st century teacher should know, 2019. URL : <https://www.realinfluencers.es/en/2019/05/09/8-21st-century-methodologies/>.
- Cipres A. P. & Habib M. New Teaching Methods: Merging «John Dewey» and «William Heard Kilpatrick» Teaching Techniques. *Proceedings of the 2014 Federated Conference on Computer Science and Information Systems*. pp. 803–808.
- Dewey J. Experience and education. *The Educational Forum*. 1986. Vol. 50. No. 3. pp. 241–252.
- Knoll M. The Project Method: Its Vocational Education Origin and International Development. Volume 34, Number 3 Spring 1997.
- Project Method. *Teaching of History*. 2013. URL : <http://freenaleen.blogspot.com/2013/12/project-method.html>.

References

- Andreev, Andrey, Tikhonskaya, Natalia (2020). City competition of creative works on improvement of physical demonstration experiment as a form of involvement of student youth in innovative activity *Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Series: Pedagogy. Social Work)*. Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education. Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council. Iss. 1(2). 55–64. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-5> (ukr).
- Astreiko, S. Ya. (2006). Creative design of students in technical labor lessons in secondary schools of the Republic of Belarus. *Technologic Education*. № 2. 16–25.
- Vitchynkina, K. O. (2011). Substantiation of clothing design as a creative design and artistic activity. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts. Art history. Architecture*, 4, 11–13 (ukr).
- Horbenko, O. (2011). The method of projects in the process of music performance training of the future music teacher. *Scientific notes of Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko. Series: Pedagogical sciences*, 97, 89–93 (ukr).
- Davydova, S. (2018). Project activity as a means of forming professional competence of future teachers of fine arts. *Youth and the market*, 5 (160), 166–172 (ukr).
- Davydova, S. V. (2020). Formation of professional competence of future fine art teachers by means of creative project activity. *Thesis for Doctor of Philosophy Degree*. Bogdan Khmelnytsky Melitopol state pedagogical university (ukr).
- Elkin, M. V. (2005). Formation of professional competence of future teachers of geography by means of project activity : *Thesis for the degree of Candidate of Sciences* (ukr).
- Kolesnikova, I. A. (2005). Pedagogical project work: textbook for higher education institutions. Publishing centre «Academy» (rus).
- Kosiak, I. V. (2016). Elements of technical creativity as a basis of project activity of future teachers of professional training in technologies of light industry. *Proceedings. Series: Problems of methods of physical-mathematical and technological education*, Vol. 3, 9, 96–98 (ukr).
- Kurach, M. S. (2016). Theoretical and methodical bases of teaching art design to future teachers of technologies : *Thesis for the degree of Doctor of Sciences*. (ukr).
- Mavrin, Vitalii (2019). Historical and pedagogical dialectics of the development of person life-creation's theory and practice in national education in the 16th and early 20th century *Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Series: Pedagogy. Social Work)* : scientific journal: Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education—Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council, 2019. Iss. 1(1). 15–28 <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2019-1-2> (ukr).
- Omelchuk, O. (2014). The use of the method of creative projects in the specialized training of high school students in the artistic processing of materials. *Youth and the market*, 11, 156–161 (ukr).
- Panok, T. V. (2016). Development of higher art and pedagogical education in Ukraine in the twentieth century: monograph. Publishing house "Operative printing" Individual entrepreneur Zdorovyi Ya. A. (ukr).
- Piddubna, O. M. (2008). Pedagogical bases of professional training of future teachers of fine arts. *Pedagogy and psychology of vocational education: scientific and methodical journal*, 5, 106–110 (ukr).
- Sotska, H. I. (2013). Aesthetic and professional competence of the future teacher of fine arts. *Problems of education: a collection of scientific works*, Vol. 2, 77, 233–238 (ukr).
- Sotska, H. I. (2008). Preparation of future teachers of fine arts for teaching art designing to secondary school students. *Extended abstract of candidate's thesis*. (ukr).
- Shevchenko, A. I. (2017). Methods of teaching artistic design to future design professionals. *Thesis for the degree of Candidate of Sciences*. (ukr).
- Shevchenko, I. (2010). Pedagogical design and its components. *Kirovograd State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko. Series: Pedagogical sciences*, 91, 256–260 (ukr).

- Standard of higher education in the specialty 023 "Fine arts, decorative arts, restoration": order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 24.05.2019 № 725.
- BlinkLearning (2019). 8 methodologies that every 21st century teacher should know. <https://www.realinfluencers.es/en/2019/05/09/8-21st-century-methodologies/>. (eng).
- Cipres, A. P. & Habib, M. (2014). New Teaching Methods: Merging «John Dewey» and «William Heard Kilpatrick» Teaching Techniques. *Proceedings of the 2014 Federated Conference on Computer Science and Information Systems*. 803–808 (eng).
- Dewey, J. (1986). Experience and education. *The Educational Forum*. Vol. 50, 3, 241–252 (eng).
- Knoll, M. (1997). The Project Method: Its Vocational Education Origin and International Development. Vol. 34, 3 (eng).
- Project Method (2013). *Teaching of History*. URL : <http://freenaleen.blogspot.com/2013/12/project-method.html>. (eng).

ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДА ПРОЕКТОВ ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНОВЛЕНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА: ИСТОРИЧЕСКИЙ РАКУРС И НАСТОЯЩЕЕ

Светлана Давыдова, доктор философии в области педагогики, преподаватель кафедры дизайна, Хортицкая национальная академия, Запорожье, Украина, e-mail: davydovav007@gmail.com

В обзорной статье отмечаются современные тенденции развития и реформирования системы высшего образования, связанные с подготовкой специалистов изобразительного искусства. Раскрыты вопросы зарождения и становления метода проектов в педагогической практике высших учебных заведений, уточняется периодизация развития и распространения метода проектов на мировом уровне и в отечественной практике. Научные исследования подробно и основательно раскрывают понятие творческой проектной деятельности, ее применение в профессиональной подготовке специалистов изобразительного искусства в высших учебных заведениях.

Автором анализируется ряд примеров использования проектных технологий в подготовке специалистов различных отраслей. На основе результатов анализа научных изысканий мировых и отечественных ученых в области подготовки специалистов творческих специальностей отмечается, что использование проектирования, в частности творческого проектирования, в профессиональном обучении будущих специалистов изобразительного искусства может значительно повысить качество будущей профессиональной деятельности, позволит получить необходимые знания, умения и опыт, актуальные для успешной реализации в современном мире.

Ключевые слова: метод проектов, творческое проектирование, творческие проекты, изобразительное искусство, специалист изобразительного искусства, высшее образование.

THE SIGNIFICANCE OF PROJECT METHOD FOR THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF ARTISTS : HISTORICAL PERSPECTIVE AND PRESENT CONTEXT

Svitlana Davydova, Ph.D. in Pedagogy, Lecturer at the Department of Design, Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail: davydovav007@gmail.com

The article highlights the current trends in the development and reformation of the higher education system, associated with changes in the competence approach in the training of future fine arts specialists. The issues of origin and formation of the project method in the pedagogical practice of higher educational institutions are revealed; the periodization of the development and dissemination of the project method globally and in domestic practice is specified. Scientific research comprehensively and thoroughly reveals the concept of creative project activity, its application in the training of fine arts specialists in higher educational institutions.

The author analyzes a series of examples of the application of project activities in the training of specialists in various fields. The updating of the project method in the modern training of specialists in higher educational institutions is noted. It makes us look at project activity from a different angle regarding it as a means of forming the professional competence of future fine arts specialists. It is emphasized that these days project training is relevant and promising as it creates conditions for discovering the creative potential of students, increasing their motivation, promotes the acquisition of necessary skills and knowledge, development of their intellectual abilities and professional competences of a competitive specialist of the XXI century. Project activity will ensure the acquisition of universally applicable and professional competencies, socially significant knowledge, skills and abilities that meet the modern demand for education and the paradigm of student-centered learning, because such knowledge and skills enable young professionals to learn throughout life and succeed in professional activity.

Basing on the results of the analysis of the achievements of international and Ukrainian scientists in the field of training specialists of creative specialties, it is noted that the application of project activity, including creative project activity, in professional training of future fine arts specialists can significantly improve the quality of their future professional activity, providing the necessary knowledge, skills and experience relevant for successful implementation in the modern world.

Key words: *project method, creative project activity, creative projects, fine arts, fine arts specialist, higher education.*

Стаття надійшла до редакції / Received 16.10.2020

Прийнята до друку / Accepted 13.11.2020

Унікальність тексту 99,7 % (Unicheck ID 1007344365)

© Давидова Світлана Вікторівна